

Wet Werk en Bijstand – de belangrijkste punten op een rij. Letterlijke teksten uit het wetsvoorstel

1. inleiding

Het wetsvoorstel omvat een aantal maatregelen die de vangnetfunctie van de WWB en van de Wet investeren in jongeren WIJ nog meer voorop stellen en de verplichtingen waaraan de uitkeringsgerechtigden moeten voldoen aanscherpen. Deze regering stelt eigen verantwoordelijkheid voorop.

De bijstand voor inwonenden wordt afgeschaft en de toets op het partnerinkomen wordt vervangen door een toets op het huishoudinkomen. De voorwaarden en sancties voor jongeren tot 27 jaar die een beroep doen op de bijstand WIJ worden aangescherpt.

Tegenover de uitkering staan verplichtingen. In de bijstand zal daarom een wettelijk plicht tot tegenprestatie naar vermogen komen. De specifieke ontheffing van de arbeidsverplichting voor alleenstaande ouders met kinderen tot 5 jaar wordt afgeschaft.

2. De uitwerking van de maatregelen

2.1 Aanscherping gezinsbijstand en huishoudinkomentoets

Werklozen die een verlaging van hun uitkering of geen uitkering te wachten staat, stromen sneller uit dan andere werklozen. (...) Daarom scherpt de regering, in zowel de WBB als de WIJ, ook de inkomestoets aan door niet alleen rekening te houden met partnerinkomsten maar met de inkomsten van alle gezinsleden. (...) De gezinsleden kunnen niet ieder voor zich een individuele bijstandsuitkering aanvragen. De bijstand voor het individu is daarmee als het ware afgeschaft.

De toets op het partnerinkomen wordt vervangen door de toets op het huishoudinkomen. (...) Inkomsten van kinderen tot 16 jaar worden volledig vrijgelaten.

De aan de bijstand verbonden verplichtingen, zoals arbeids-, re-integratie- en de inlichtingenverplichting gelden voor ieder van de gezinsleden in dezelfde mate.

2.2 Voorwaarden en sancties voor jongeren tot 27 jaar die een beroep doen op de WIJ worden aangescherpt.

De regering is van mening dat niet kan worden geaccepteerd dat jongeren niets doen en achterover leunen. (...) Jongeren zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor hun opleiding en inschakeling in het arbeidsproces.

Met de WIJ hebben jongeren sinds 1 oktober 2009 recht op een werkleeraanbod. (...) De regering vindt dat dit moet veranderen. Er kan niet langer sprake zijn van vrijblijvendheid en een afwachtende houding richting de gemeente. De aanscherping houdt in dat een gemeente een beroep op ondersteuning van de jongere in het kader van de WIJ kan afwijzen als er naar het oordeel van die gemeente voor de jongeren nog mogelijkheden binnen het reguliere onderwijs zijn en die mogelijkheden onvoldoende zijn benut. Als de jongere naar het oordeel van de gemeente het voor die jongere hoogste haalbare niveau binnen het reguliere onderwijs heeft bereikt, zal hij werk moeten zoeken. (...) Is de jongere daarin nalatig of zijn de inspanningen daarin te beperkt, dan verliest de jongere geheel of gedeeltelijk zijn uitkering.

Als het een jongeren niet op eigen kracht lukt om aan de slag te komen, kan een gemeente ondersteuning bieden. Die ondersteuning kan bestaan uit algemeen geaccepteerde arbeid (...) opleiding, sociale activering of steun bij arbeidsinschakeling. Anders dan bij het huidige werkleeraanbod omvat deze ondersteuning geen recht op een concrete voorziening van de gemeente. De jongere zal de geboden ondersteuning moeten accepteren. Alleen dan ontstaat het recht op een inkomensvoorziening.

Nalatig gedrag kan niet langer ongesanctioneerd blijven. Als een jongere onwillig is een opleiding te volgen of zich onvoldoende inspant om een opleiding af te ronden, kan die niet getolereerd worden. (...) De regering stelt voor om bij tekortschietend besef van verantwoordelijkheid de inkomensvoorziening van de jongere te verlagen.

2.3 Tegenprestatie naar vermogen

Aan mensen in de bijstand mag gevraagd worden een tegenprestatie voor de samenleving te leveren. Dit wetsvoorstel voorziet in de bevoegdheid van gemeentes om personen met een algemene bijstandsuitkering te kunnen verplichten om onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden te verrichten. De voorgestelde wetsbepaling voegt daaraan toe de plicht om naar vermogen een tegenprestatie te verrichten, ook als die niet direct samenhangt met arbeidsinschakeling (...) aangezien het uitgangspunt werk boven uitkering vooropstaat.

2.4 Alleenstaande ouders in de WWB en WIJ

Een belemmerende regeling die nu nog in de wet staat, namelijk dat alleenstaande ouders niet hoeven te werken (onthefving van de arbeidsverplichting), zal worden afgeschaft. De regering voert daarenboven een regeling in die het werken bevordert in (namelijk een ruimere vrijlating van inkomen).

Medio 2010 zijn ca. 75.700 alleenstaande ouders, met kinderen onder de achttien jaar, afhankelijk van een bijstandsuitkering. Dit is 16 % van alle

alleenstaande ouders en 25 % van het totaal aantal mensen met een bijstandsuitkering. Van de alleenstaande ouders met een bijstandsuitkering is 95 % vrouw.

Voor alleenstaande ouders is het vaak lastig om fulltime te werken. Uit onderzoek blijkt dat uitstroom uit de bijstand voor alleenstaande vrouwen met kinderen relatief laag is.

Tijdelijke ontheffingen van de arbeidsverplichting waren alleen nog mogelijk op individuele basis en op grond van dwingende redenen. In 2009 heeft het vorige kabinet daarop een uitzondering gemaakt voor alleenstaande ouders met kinderen tot vijf jaar. Deze uitzondering moet zo spoedig mogelijk worden opgeheven. (..) Het geeft een verkeerd signaal, namelijk dat werken niet nodig is.

Alleenstaande ouders met een kind tot 12 jaar kunnen in dit voorstel, als het college van oordeel is dat dit bijdraagt aan de arbeidsinschakeling, in aanmerking komen voor een vrijlating van 12,5 % van netto hun inkomsten uit arbeid, tot een maximum van € 120 euro per maand, voor de maximale duur van 3 jaar.

De andere vrijlating is de algemene vrijlating voor *alle* bijstandsgerechtigden. Hierbij wordt gedurende maximaal zes maanden 25 % van de inkomsten uit arbeid vrijgelaten tot een maximum van €187 per maand.

De nieuwe vrijlating is zo vormgegeven dat meer werken loont en dat er zo min mogelijk sprake is van een armoedeval.

2.5 Verordenings plicht participatie van schoolgaande kinderen

Kinderen moeten in hun kansen en mogelijkheden op ontwikkeling niet worden belemmerd door de slechte financiële positie van hun ouders. De regering wil bereiken dat de inkomensondersteuning rechtstreeks aan zoveel mogelijk minderjarige kinderen van de doelgroep ten goede komt. Om deze reden is het wenselijk de categoriale bijzondere bijstand aan deze groep in natura en niet als geldbedrag uit te keren.

5. Financiële gevolgen

Op dit moment zijn er circa 290 duizend huishoudens die een beroep doen op de bijstand. Het totale budgettaire beslag van de WWB en de WIJ bedraagt bijna 4 miljard euro.

Rekenvoorbeelden (alle bedragen zijn bruto en inclusief de maximale toeslagen. bron: het wetsvoorstel)

Voorbeeld 1: pa, ma, en volwassen kind

Huidige situatie

Pa deeltijd arbeid		€ 500,-
Ma bijstandsuitkering	€ 1150 - 500 =	€ 650,-
Kind voltijd arbeid		€ 1850,-
		=====+
TOTAAL		€ 3000,-

Nieuwe situatie

Pa deeltijd arbeid		€ 500,-
Ma bijstandsuitkering		€ 0,-
Kind voltijd arbeid		€ 1850,-
		===== +
TOTAAL		€ 2350,-

Minder inkomen € 650,-

Voorbeeld 2: moeder met meerderjarig inwonend kind, beiden in de bijstand

Huidige situatie

Normuitkering ma		€ 1000,-
Normuitkering kind		€ 800,-
		=====+
TOTAAL		€ 1800,-

Nieuwe situatie

Normuitkering gezin		€ 1300,-
---------------------	--	----------

Minder uitkomen € 500,-

Hetzelfde voorbeeld van eenouder met kind, maar dan met netto bedragen en zonder toeslagen.

Casus 2	Huidige situatie	Regeerakkoord
Moeder met bijstandsuitkering; Meerderjarig inwonend kind boven de 20, geen werk	Normuitkering ouder: € 919,70 (kostendelen) Normuitkering kind: € 656,93 (kostendelen) <u>Huishoudinkomen € 1575</u>	Normuitkering gezin: € 1283,86 <u>Huishoudinkomen</u> <u>€1283.86</u>
Toelichting	Zowel ouder als inwonend meerderjarig kind hebben zelfstandig recht op bijstand. Omdat zij de kosten met elkaar kunnen delen, vindt er een korting op de toeslag plaats door de gemeente.	Moeder en kind vormen een gezin en hebben recht op de normuitkering voor een gezin ter hoogte van 100% netto wettelijk minimumloon.

Voorbeeld 3: pa en ma werken, meerderjarig kind werkloos

Huidige situatie

Inkomen ouders	€ 2200,-
Norminkomen kind	€ 800,-
	=====+
TOTAAL	€ 3000,-

Nieuwe situatie

Inkomen ouders	€ 2200,-
Norminkomen kind	€ 0,-
	=====+
TOTAAL	€ 2200,-

Minder inkomen € 800,-

5.1 Aanscherping gezinsbijstand en huishoudinkomentoets

Naar verwachting levert deze maatregel een structurele besparing van 70 miljoen op. Naar verwachting heeft deze maatregel invloed op de uitkering of de hoogte daarvan van circa 20 duizend huishoudens.

5.3 Alleenstaande ouders in de WWB en WIJ

De besparing bedraagt 5 miljoen in 2012 oplopend tot 20 miljoen structureel.